

TRYGGE SAMFUNN

TIDSSKRIFT FOR KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP (KFB) NR 4 2015

Tema:

Kvinner, fred og sikkerhet

- Vi kan hvis vi vil
- Vi invaderes på nettet hver dag
- Hele beredskapskjeden må øves

Dronningfaktoren

STYRELEDER ANNE-LISE JOHNSEN

De siste århundrene har vi hatt en rimelig lav dronningfaktor i Norge. Vi leser for eksempel i Snorres kongesagaer om storverk av menn, men jammen står det et og annet om dyktige kvinner også. Vikingtiden er et tema med mye interesse i dagens samfunn, kanskje vi har noe å lære av tidligere tider. Kvinners plass i samfunnet har tydeligvis svingt veldig gjennom historien, hvorfor kan man sikkert finne noen svar på. Jeg tror det kan ha mye med vår egen holdning å gjøre også, altså kvinners oppfatning av hva som er viktig og hvilke oppgaver vi finner naturlig. Den makt og myndighet som Snorre beskriver sagaens kvinner med viser at mangt er mulig. FNs resolusjon 1325 om kvinner fred og sikkerhet trenger noe av vikingdronningens myndighet over seg og det er bare dagens mennesker som kan gjøre det til virkelighet. Det er innenfor rekkevidde

å være med å skape Den vidunderlige nye verden som litteraturen skriver om. Planer er viktig, men det er handling som gjelder. Det er da også vittrig det vi har fokus på i KFB også. Vi holder resolusjonen levende, kanskje mer i ord enn i handling, men målet er i det Herrens år 2015 å skape rom for mennesker av begge kjønn til samarbeid i det godes tjeneste for trygghet, kunnskap og soliditet i det samfunnet vi lever i til daglig. Det er i dagliglivet ting må gjøres og vi må ha blikket rettet på våre egne holdninger og kanskje tenke på å rette ryggen, skride til verk og være stolte av det vi gjør både i stort og smått. En sang i Hanne Kroghs repertoar har et innhold som beskriver veldig godt et motto for oss «Ikke gi deg jente». Det er viktig å ha store mål og vi gir oss ikke.

Vær dronning!

Respekt og ydmykhet?

REDAKTØR JAN ERIK THORESEN

Mye tyder på at FNs sikkerhetsråds Resolusjon 1325 om Kvinner, fred og sikkerhet ikke er blitt møtt med den nødvendige respekt og ydmykhet, skal vi tro major Lena Kvarvingved Forsvarets høgskole, som nå er kommet med en doktoravhandling om temaet. Tatt i betraktning at resolusjonen omhandler vern av kvinner og barn mot overgrep, er dette oppsiktsvekkende.

Visstnok er en i FN-kretser ikke særlig imponert av Norges innsats for å implementere resolusjonen. 15 år etter at 1325 så dagens lys er faktisk

et land som Ghana langt foran i dette viktige arbeidet.

Vi kan neppe slå oss til ro med en slik situasjon. Norge er kjent for å være en fanebærer og et foregangsland hva angår kvinner og barns rettigheter. Implementeringen skal automatisk være en del av oppdraget i internasjonale operasjoner. Det er det altså ikke. Velmente handlingsplaner og medfølgende presiseringer hjelper lite om ikke resultater følger i kjølvannet.

Her har de angjeldende departementer en jobb å gjøre.

Kvinnens Frivillige Beredskap

Utgiver

Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB)

Besøksadresse: Skippergt. 17
Postadresse: Pb 694 Sentrum 0106 OSLO
Internett: www.kfb.no
E-post: kfb@kfb.no
Telefon: 22 47 82 60

Redaktør

Jan Erik Thoresen
E-post: redaksjon@kfb.no
Mobil: 908 31 362

Redaksjonskomité

Anne-Lise Johnsen, Hanne G. Garder og Jan Erik Thoresen

Utgivelser

Tidsskriftet utgis fire ganger i året
Opplag: 7 300 eks.

ISSN 1890-5285

Abonnement

Tidsskriftet sendes gratis til interesserte. Abonnement kan tegnes ved å sende en melding til sekretariatet i KFB.

Innhold

Stoff fra tidsskriftet eller våre websider kan brukes fritt ved angivelse av kilde. Artikler og debattinnlegg sendes redaksjonen. De som ønsker innsendt stoff og bilder i retur må angi returadresse tydelig. Innholdet i signerte artikler står for forfatterens eget syn, og representerer nødvendigvis ikke KFBs offisielle mening.

Grafisk produksjon

Design: Aina Griffin
Layout: Sandvik design
Trykk: 07 Gruppen
Forsidefoto: AFP Creative/NTB scanpix

KFB har som formål å styrke landets beredskap ved å:

Spre opplysning om Norges totalforsvar og beredskap.

Arbeide for å styrke det sivile samfunns muligheter til å møte krisesituasjoner i fred eller krig.

Søke å høyne og samordne medlemsorganisasjonenes innsats i beredskapssammenheng.

Være pådriver overfor myndighetene i beredskapsspørsmål.

aktuell:

Tore Listou,
høgskolelektor ved
Forsvarets høgskole

– Kort responstid krever god planlegging

– Evnen til hurtig respons avhenger av at en har logistikksystemer og forsyningskjeder som er designet for nettopp det. Et godt beredskapsnivå krever en hensiktsmessig organisering og koordinering gjennom hele forsyningskjeden, sier høgskolelektor ved Forsvarets høgskole (FHS), Tore Listou. Nylig avla han sin doktoravhandling «Supply Chain Designs for Preparedness» ved Lund Universitetet i Sverige.

AV JAN ERIK THORESEN

Forsvaret er en organisasjon som skal håndtere hendelser som er uønskede og, i noen tilfelle, uforutsigbare. Dersom disse hendelsene ikke inntreffer blir organisasjonen ikke aktivert. Forsikringsseksjonene har det på samme måte; de tilbyr tjenester folk helst ikke vil benytte seg av.

– Forsvaret bygger sine kapasiteter for å kunne håndtere konflikter der andre politiske verktøy ikke virker. Dette innebærer at Forsvaret må evne å reagere raskt dersom situasjonen krever det. Sett fra et logistikk- og forsyningskjedeperspektiv betyr det at evnen til hurtig respons avhenger av at en har logistikksystemer og forsyningskjeder som er designet for å være responsive, understreker Tore Listou. Høgskolelektoren har vært ansatt ved FHS siden 2003, først ved Forsvarets Forvaltningsskole i Halden og fra 2005 ved Forsvarets Stabskole (FSTS). Listou, som bl.a. har undervist ved en rekke høgskoler og

universiteter nasjonalt og internasjonalt, er nå ansvarlig for FHS' forskning innen logistikk og beredskap.

MÅ HA EN KLAR FORMENING

– De aller fleste har en oppfatning av hva beredskap er, men ikke nødvendigvis hvordan styring av forsyningskjedene påvirker beredskapen. Vi må enten investere i egne beholdninger og kapasiteter eller alliere oss med leverandører som til enhver tid kan leve opp til krav og forventninger om rask responstid, sier Listou. I sin avhandling kommer han inn på flere definisjoner av hva beredskap står for i et forsyningskjedeperspektiv. Han snakker om «Design av interorganisatoriske strukturer». Med det mener han viktigheten av å identifisere de viktige aktørene knyttet til Forsvarets forsyningskjeder, og å etablere hensiktsmessige samarbeids- og styringsmekanismer med disse.

– Med organisering av ressurser rettes fokus mot analyser av hva som

skal være tilgjengelig hos de respektive aktører i kjeden og i hvilket omfang. Med planlegging og trening i beredskapskjeder menes at alle sentrale aktører involveres, ikke bare den militære del av forsyningskjeden, sier Tore Listou.

I sin doktoravhandling påpeker han at det er vanskelig å finne systematisk, omfattende samarbeid og samhandling mellom personell hos Forsvaret og de sivile leverandørene man skal arbeide sammen med i fasen før operasjonen. Samhandling på individnivå, som eksempelvis å sikre felles situasjonsforståelse, rolleavklaringer og utvikling av gjensidig tillit antas å være viktig for å sikre effektiv samhandling når personell fra to ulike organisasjoner og kulturer skal jobbe tett sammen, forteller Listou.

MÅ BIDRA TIL SAMFUNNSNYTTE

Forsvarets hensikt er å skape samfunnsnytte i form av sikkerhet for

landets innbyggere. Sammenlignet med andre beredskapsorganisasjoner blir Forsvarets beredskapstrukturer relativt sjelden aktivert, slik at det er vanskelig å måle effekten av Forsvarets beredskap. Derfor er det desto viktigere å kunne vise troverdige organisatoriske strukturer som mål på samfunnsnytte. Beredskap forutsetter hensiktsmessig organisering gjennom hele forsyningskjeden. I en tid der outsourcing, partnering og prestasjonsbasert logistikk stadig blir viktigere, bør man kritisk vurdere hvordan man kan oppnå en pålitelig responsevne når vesentlige deler av logistikken er utenfor Forsvarets kontroll. For å bidra til Forsvarets samfunnsnytte bør derfor den sivile delen av forsyningskjeden involveres, både i beredskapsplanlegging, operasjonsplanlegging og i øvelser for å sikre gode koordineringsmekanismer, sier Listou.

HELE FORSYNINGSKJEDEN MÅ MED

Beredskap og koordinering er sentralt for alle beredskapsorganisasjoner, både offentlige og frivillige.

– En av lærdommene man kan trekke fra Gjærv-kommisjonens rapport er at viktige ressurser ikke fant hverandre under terrorangrepene 22. juli 2011. Dette peker uvilkårlig på betydningen av koordinering, samtrening og felles kompetanseutvikling når det gjelder logistikk i fasene forut for kriser. I følge Røde Kors Beredskapsrapport for 2015 fremkommer det at bare 40 % av norske kommuner har formalisert samarbeid med beredskapsorganisasjoner, og at ikke mer enn 28 % av kommunene har gjennomført beredskapsøvelser i fellesskap med andre organisasjoner. DSBs studie om behov for nasjonale øvings- og kompetansesentre viser at det er behov for bedre samvirke mellom beredskapsetatene, men det tas kun utgangspunkt i etatsnivået. Bedre forståelse for hva beredskap er i en logistikk- og forsyningskjede-kontekst vil derfor ha betydning også for andre typer beredskapsorganisasjoner. Forholdet til de kommersielle aktørene er viktigere enn noen gang, understreker Tore Listou.

Foto: iStock

KAN ØKE SJANSEN FOR Å OVERLEVE

En nylig utgitt rapport viser at kombinasjonsdetektorer med CO-sensor bør monteres hos brukere som er særlig utsatt for ulmebrann.

Det er SP Fire Research A/S, på oppdrag fra Direktoratet for Samfunnsikkerhet og Beredskap (DSB) og Direktoratet for byggkvalitet (DiBK), som har ferdigstilt rapporten. Den heter «Kartlegging av gasskonsentrasjoner, effekt av dødluftrom og effekt av alternativt deteksjonsprinsipp ved ulmebrann».

Rapporten konkluderer med at kombinasjonsdetektorer med CO-sensor varsler tidligere enn optiske røykdetektorer. Dette kan øke sjansen for overlevelse i en ulmebrann. Grenseverdien for at en person kan bli handlingslammet som følge av kullsforgiftning kan være overskredet når optiske røykdetektorer går til alarm. Dette kan i verste fall være fatalt. Resultatene viste liten forskjell i tid, hvorvidt kombinasjonsdetektoren var montert på vegg eller i tak. CO-detektorer kan derfor plasseres tilgjengelig for personer som har vanskeligheter med å nå takmonterte røykdetektorer.

I en kommentar til rapporten sier senioringeniør Lars Haugrud i DSB at etaten fortsatt vil anbefale at det er optiske røykvarslere som bør velges i bolig.

– Men dersom det er brukere med svært høy risiko for ulmebrann, bør en vurdere kombinasjonsdetektor med CO-sensor, konkluderer Haugrud.

260 MILLIONER TIL SIKRINGSTILTAK

NVE ga i 2014 bistand til omlag 50 ulike tiltak for å sikre mot flom, erosjon og skred, fremgår det av årsrapporten.

I tillegg ble det igangsatt et stort antall krise- og hastetiltak, de aller fleste på Vestlandet, i Gudbrandsdalen og Østerdalen etter store flomhendelser.

Kostnadene var fordelt med ca 75 millioner kroner til sikring mot skred, ca. 182 millioner til sikring mot flom og erosjon og ca. 3 millioner til miljøtiltak. Beløpet inkluderer distriktsandeler på tilsammen ca. 20 millioner. Omlag 13 millioner kroner er brukt som tilskudd til kommunene. Sikringstiltak mot kvikkleirsred utgjør hovedtyngden av sikringstiltakene mot skred.

VANN, VANN OG MERE VANN

Ekstremt regn og økt havnivå vil gi Norge store utfordringer i fremtiden, mener klimaforskerne.

Det siste året har vært preget av flere ekstreme regnflommer. Slik vil det bli mer av frem mot 2100 skal en tro en rapport forskere fra Meteorologisk Institutt, NVE og Uni Research har fremlagt. En har tatt for seg både temperatur, vind, nedbør og havnivå. Men det er liten tvil om hva som utgjør den største trusselen.

– Den største utfordringen for det norske samfunnet er knyttet til mer nedbør og konsekvenser som flom, skred og overvann, sier seniorforsker ved Meteorologisk Institutt, Inger Hanssen-Bauer, som har ledet arbeidet med rapporten.

– Nedbøren ventes å øke med 18 prosent dersom ikke klimagassutslippene reduseres. Kanskje kan økningen også bli større, påpeker Hanssen-Bauer.

OVERVANNSPROBLEMER

De store byene må ta en stadig større del av «klimaregningen». Mens byene vokser får regnvannet

færre naturlige veier å renne. Resultatet blir oversvømte hus og kjellere. De store byene på Vestlandet trues også av vann som kommer fra en annen kant; havnivået ventes å stige med opp mot 50 centimeter, muligens mer, innen 2100.

ER KOMMUNENE FORBEREDT?

Det viser seg at kun fire av ti kommuner har skaffet seg oversikt over hvilke naturkrefter som kan true lokalsamfunnet, selv om dette er lovpålagt.

– Det er viktig at norske kommuner nå tar klimatilpasning inn over seg, sier Inger Hanssen-Bauer.

MER KUNNSKAP OM STYRTREGN

– Trenden globalt er at styrtregnet øker mer enn døgnnedbøren. Vi trenger mer kunnskap om det ekstreme og kortvarige regnet. Rapporten inneholder mest data om døgnnedbør og tretimers nedbør. Jeg

skulle gjerne sett at vi kunne gå enda mer detaljert til verks. Styrtregn over bare en time er, og kommer til å bli, et stort problem for byene, påpeker klimaforsker Gunnar Myhre ved CICERO senter for klimaforskning.

PESSIMISTISK SCENARIO

I rapporten «Klima 2100» har forskerne hovedsakelig brukt scenarier for fremtiden basert på at en i liten eller ingen grad kutter CO₂ – utslippene. Det mest optimistiske scenariet, knyttet til det såkalte «togradersmålet» er lite brukt.

– Dette er ikke et valg de norske forskerne alene har gjort. Grunnlagsdataene fra andre sentre i Europa inkluderer heller ikke det mest optimistiske scenariet. Realistisk sett er sjansen for at vi klarer «togradersmålet» liten. Derfor følger forskerne verden over det mest pessimistiske scenariet, sier Inger Hanssen-Bauer.

Dette kan bli et resultat av klimaendringene.

Foto: Pixabay

«SÅRBARHETSKONFERANSEN 2015»:

GOD BEREDSKAP ER FERSKVARE

Har anbefalingene blitt fulgt opp og samfunnssikkerheten styrket på en tilfredsstillende måte tre år etter Gjørsv-kommisjonens rapport? Ingen tvil om at mye er på plass, men likevel sniker det seg inn et snev av usikkerhet.

AV JAN ERIK THORESEN

I underkant av 200 deltakere hadde funnet veien til Gamle Logen da «Sårbarhetskonferansen 2015» ble arrangert 14. oktober. Arrangørene, Kvinners Frivillige Beredskap og Norges Forsvarsforening, hadde satt seg som mål å få svar på hvor Norge egentlig står tre år etter Gjørsv-kommisjonens rapport. Deltakerne speilet bredden i den norske beredskapsarenaen. Representanter fra departementer, direktorater, Forsvaret, sivile institusjoner, frivillige organisasjoner og politikere befant seg i salen da konferanseleder Christian Borch introduserte dagens første foredragsholder, statssekretær Gjermund Hagesæter fra Justis- og beredskapsdepartementet.

EN KJERNEOPPGAVE

Statssekretær Hagesæter understreket innledningsvis at regjeringen anså samfunnssikkerhet og beredskap for å være topp prioritert. – Å sikre landets innbyggere gjennom tiltak som skaper et trygt og robust samfunn

står øverst på dagsorden hver eneste dag, sa statssekretæren. Han orienterte om Justis- og beredskapsdepartementets oppgaver og hva som var gjort etter Gjørsv-rapporten i kjølvannet av terrorangrepene 22. juli 2011. Hagesæter kom spesielt inn på Krisestøtteenheten og det døgnbemannede situasjonscenteret i departementet. – I dag har vi et riktig overblikk over hendelsene til enhver tid. Det hadde vi ikke før. Det har vært igangsatt en rekke tiltak. IKT er et særlig sensitivt område. Vi ønsker å løfte IKT-tjenesten og nedsatte «Digitalt sårbarhetsutvalg» i 2014. Utvalget skal levere en rapport innen årets utgang. Så er det Politireformen, som gjør oss rustet til å møte dagens og fremtidens utfordringer gjennom 12 politidistrikter. Vi får et kompetent og tilgjengelig politi med kort responstid. Befolkningen får vite hva de kan forvente av politiet.

I fremtiden vil det være to politifolk pr. 1.000 innbyggere. Vi har fått

større og mer robuste nødmeldingssentraler, som fungerer. Det landsdekkende Nødnett bidrar til bedre samvirke og styrker vår ambisjon om en enda bedre beredskap, presiserte Hagesæter. Statssekretæren pekte på de 6 nye redningshelikoptrene som er i bestilling. – De første kommer i 2017 og alle er på plass innen utløpet av 2020. Inntil da vil Sea King helikoptrene fortsatt borge for god beredskap, sa Hagesæter, som også karakteriserte kommunene som drivkraften i beredskapsarbeidet. – Men det er fortsatt en vei å gå når det gjelder ROS, øvelser og oppdateringer, sa statssekretær Gjermund Hagesæter.

FORSVARSEKTORENS BIDRAG

Statssekretær Øystein Bø i Forsvarsdepartementet sa i sitt foredrag at det er iverksatt en rekke tiltak for å forbedre beredskapen etter 22. juli-angrepene. – Men, samtidig vet vi også at samfunnets sårbarhet og beredskap er et sammensatt og kompleks tema, som påvirkes av mange variabler. Mange av dem er vanskelig å tallfeste. Sett fra vårt ståsted er et riktig å gjøre Forsvaret bedre i stand til å yte bistand til politiet. Etter mitt syn er anbefalingen om å styrke helikopterstøtten ivaretatt og iverksatt. Nå står det to Bell-helikoptre på Rygge og to på Bardufoss. Det er avgjørende at politiets anmodninger om bistand behandles raskt i alle ledd. Formelle prosedyrer må ikke føre til tap av tid i kritiske situasjoner. Forsvarsministeren, i samråd med Justis- og beredskapsministeren, har derfor delegert beslutningsmyndighet for å innvilge håndhevelsesbistand med helikoptrene på Rygge, til sjefen for Forsvarets ope-

Riksrevisor Per-Kristian Foss.

Foto: Dag Tangen-Olsen, NFF

Over 200 deltakere på konferansen.

Foto: Dag Tjanger-Olsen, NFF

rative hovedkvarter. Denne delegeringen trådte i kraft 1.oktober.

Bistandsinstruksen er et sentralt element. Stortinget vedtok i juni i år regjeringens forslag om å lovfeste Forsvarets bistand til politiet i Politiloven. I høst nedsatte Regjeringen en arbeidsgruppe for å foreta en mer helhetlig gjennomgang av Bistandsinstruksen. Minst like viktig som et godt regelverk er målrettet øvings-samarbeid mellom Forsvaret og Politiet. Et viktig eksempel er den årlige anti-terrorøvelsen Gemini. Også spesialstyrkenes evne til å bistå politiet i nasjonale kontra-terroroperasjoner er styrket etter 22. juli 2011. Både Forsvarets spesialkommando og Marinejegerkommandoen står nå på nasjonal kontraterrorberedskap for å kunne bistå politiet. Gjennom en varig økning av den ordinære forsvarsrammen har Regjeringen sørget for at Marinejegerkommandoens beredskap også er blitt finansiert, presiserte statssekretæren. Han fremhevet samarbeidet mellom PST og Etterretningstjenesten gjennom det felles Kontraterrorssenteret.

– Norge er et av verdens mest digitaliserte land. Det gjør oss spesielt sårbare. Både Nasjonal sikkerhetsmyndighet og deres nasjonale senter for å koordinere håndteringen av alvorlige dataangrep, NorCERT, er involvert i flere tusen saker i løpet av et år, fortalte Bø.

Statssekretæren tegnet et bilde av dagens sikkerhetspolitiske situasjon og gjennomgikk Forsvarssjefens fagmilitære anbefaling. Han opplyste at direktøren for NSM samtidig hadde levert et sikkerhetsfaglig råd og at dette, samlet sett ville knytte arbeidet med håndtering av kritiske situasjoner mer effektivt.

– Forbedring av Forsvarets evne til å håndtere militære angrep vil også gi bedre evne til å bistå i terrorberedskapen. De utfordringer vi, som samfunn, står overfor når det gjelder beredskap vil hverken bli færre eller mindre kompliserte i fremtiden, sa statssekretær Øystein Bø i sitt foredrag.

RIKSREVISJONENS KRITIKK

I mai i år presenterte Riksrevisjonen rapporten «Riksrevisjonens undersøkelse av samfunnssikkerhet og beredskap». Målet var å undersøke om Justis- og beredskapsdepartementet og DSB tar hånd om sitt ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap på en effektiv måte og i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Rapporten vakte oppsikt og justis- og beredskapsminister Anders Anundsen måtte møte i Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomite da resultatene ble kjent. Ikke minst var medias noe manglende fremstillinger noe som førte til det.

Riksrevisor Per-Kristian Foss pre-

senterte rapporten på konferansen.

– Vi tok for oss tre problemstillinger, nemlig hvordan Justis- og beredskapsdepartementet og DSB ivaretar sitt ansvar på en målrettet og effektiv måte og i hvilken grad DSB har etablert en hensiktsmessig virksomhetsstyring som sikrer effektiv drift og måloppnåelse. Vår konklusjon viste alvorlige svakheter i utøvelsen av samordningsansvaret gjennom de virkemidlene departementet bruker i sin rolle. Dernest var det manglende intern samordning i departementet, mellom departementet og DSB, og mellom underliggende virksomheter i justissektoren. Vi fant at tre av ni departementer ikke hadde fulgt opp anbefalinger fra tidligere tilsyn og likeledes at styring og oppfølging av fylkesmennenes beredskapsarbeid var mangelfull, sa Per-Kristian Foss.

Riksrevisor påpekte at det i rapporten bl.a. fremkom mangelfull styring og oppfølging av fylkesmennenes beredskapsarbeid.

– Riksrevisjonens anbefalinger går på å forsterke oppfølgingen av gjennomførte tilsyn med eget og andres departementers beredskapsarbeid, sørge for bedre samsvar mellom styringssignaler og ressurser til fylkesmennenes beredskapsarbeid. Ansvars- og rollefordelingen mellom departementet og DSB må klargjøres i praktiseringen av samordningsansvaret, sa riksrevisor Per-Kristian Foss.

IKKE ENIG I KRITIKKEN

Under høringen i Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomite sa avtroppende DSB-direktør Jon A. Lea seg uenig i Riksrevisjonens kritikk. – Vår oppgave er å bistå og finne frem til de hendelser som kan oppstå rundt om i landet og få alle til å ta del. DSB er svært opptatt av roller og ansvar. Det nasjonale risikobildet, som årlig tegnes av DSB, peker på de hovedutfordringer vi til enhver tid står overfor. For å kunne skape et slikt bilde er det nødvendig med løpende og nær dialog med en rekke beredskapsaktører. Vi er uenig i kritikken som er fremsatt av Riksrevisjonen når det gjelder dialog med Justis- og beredskapsdepartementet og andre offentlige aktører. Som direktør i DSB kjenner jeg meg rett og

slett ikke igjen, sa Lea. Han tok for seg alle forbedringspunktene som var oppfylt. – At det kan være enkelte ting som ennå kan forbedres, kan jeg si meg enig i. Tross alt er beredskap en ferskvare som stadig må ettersees og flikkes på, men jeg synes Riksrevisjonens kritikk, slik den fremkom i media, skyter over mål og er egnet til å skremme befolkningen unødige, sa Lea.

DET MEST USANNSYNLIGE SKJER!

Generalinspektøren for Heimevernet, generalmajor Tom Rune Raabye, presenterte innledningsvis Heimevernets samfunnsoppdrag og presiserte at den nærhet og lokalkunnskap mannskapene hadde med og i befolkningen var unik. – Vi må hele

tiden være forberedt på at det mest usannsynlige som kan skje, skjer. HV har mange oppgaver. 45.000 soldater står til disposisjon 24 timer i døgnet når uønskede hendelser inntreffer. 22. juli 2011 ble Forsvaret ikke satt på de helt store prøver, men HV kom raskt på banen med å sikre kritiske bygninger i hovedstaden. I etterkant har HV intensivt øving med politi og Sivilforsvaret, fått innført et nytt varslingsystem, nytt regelverk for våpenoppbevaring og skuddsikre vester til mannskapene. Vi kan trygt fastslå at Heimevernet er forbedrings- og øvingsorientert. Samfunnet skal vite at HV er til å stole på når en krise skulle oppstå, sa Tom Rune Raabye.

F-35 ER EN GOD INVESTERING

Det nye kampflyet markerer starten på en helt ny tid for Forsvaret.

Fram til 2025 skal Norge etter planen kjøpe inntil 52 nye kampfly til en pris på 64 milliarder kroner. Det første F-35 ble høytidelig avduket i malehallen til flyprodusenten Lockheed Martin i Fort Worth i Texas. Både forsvarsminister Ine Eriksen Søreide og forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen var til stede.

– Dette er en gledens dag for oss alle. Slike seanser der vi tar i mot noe nytt materiell, er alltid store begivenheter. Det viser at vi moderniserer forsvaret vårt, og det er en viktig del av vår virksomhet, sier en fornøyd forsvarssjef, Haakon Bruun-Hanssen.

Både han og forsvarsminister Ine Eriksen Søreide talte under seremonien. Fra 2019 skal F-35 gradvis overta for dagens jagerfly.

FORBEDRET KAMPEVNE

– Dette er en god investering. F-35 er en av de viktigste plattformene i det fremtidige forsvaret. Vi bygger mye av vår virksomhet rundt F-35 og utnytter kapasiteten som ligger i dette flyet. Først og fremst er det kampevnen som er betydelig bedre enn F-16. Stealth-teknologien øker

overlevelsessevnen og gjør det lettere å komme inn på en motstander uten å bli oppdaget. Og her er det våpensystem med betydelig lengre rekkevidde enn det vi har på F-16 sier Bruun-Hanssen.

NY VIRKELIGHET

Også for generalinspektøren for Luftforsvaret, Per-Egil Rygg, ble seremonien spesiell.

– Dette er en fantastisk opplevelse,

og noe vi har ventet på lenge. Nå begynner virkeligheten med å ta flyene i bruk. Det første som skjer er at flyet skal testes ferdig her ved fabrikken. Så skal det gjennomgå videre testing på amerikanske testfasiliteter. Etter dette skal flyet til Luke Air Force Base i Arizona. Her skal norske kampflypiloter utdannes, og flyene skal brukes til trening og opplæring. Etter planen skal det første norske flyet lande på Luke før jul, opplyser Per-Egil Rygg.

Foto: Lockheed Martin/Paul Weatherman

Hæren har fått nye kampvogner

Nye sensor- og sambandsystem gir mannskapene god situasjonsforståelse og økt kampkraft.

De første kampvognene ble levert av Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) til Hæren på Setermoen i Troms.

– De nye vognene vil gi Hæren et betydelig operativt løft, sier forsvarsminister Ine Eriksen Søreide i en kommentar.

Hærens CV90 kampvogner, 103 i alt, ble tatt i bruk på 1990-tallet. Prosjektet som skal oppgradere de gamle kampvognene, samt anskaffe nye, omfattes av en investering på omlag 10 milliarder kroner.

EN MODERNE HÆR

– De nye kampvognene legger til rette for en moderne hær langt inn i fremtiden. Vi har modernisert Sjøforsvarets materiell de siste årene og vi får nye kampfly de nærmeste årene. Det er svært viktig at vi kan tilføre Hæren nye CV90 – gjennom et prosjekt som representerer den største enkeltinvestering til Hæren på mange tiår. I denne sammenheng vil jeg også nevne beslutningene om å oppdatere 38 av Hærens Leopard 2 stridsvogner og å gå til anskaffelse av et nytt kampluftvern for Hæren. De to sistnevnte prosjektene innebærer ytterligere investeringer til Hæren på 3,6 milliarder kroner. Dette bidrar til at Hæren styrkes ytterligere med økt kampevne som resultat, sier Ine Eriksen Søreide.

STORE FORDELER

De nye og ombygde vognene vil dessuten gi økt beskyttelse for mannskapene som opererer dem. Nye kapasiteter vil bl.a. være økt mine- og ballistisk beskyttelse, i form av fjernstyrt våpenstasjon og gummibelter for økt fremkommelighet. Dette gir en betydelig bedre beskyttelse for personellet mot veibomber og miner. Samtidig gir det økt kapasitet når det gjelder observasjon og siktemidler, slik at en er i stand til å bekjempe en motstander raskere.

Fra åpningen av skolesenteret.

Foto: André Meling/Forsvarets mediesenter

FAGMILJØET I SJØFORSVARET STYRKES

Slår sammen befalsutdanningen. – Et fremtidsrettet tiltak, sier kommandørkaptein og sjef for BSS, Jarle Heggelund.

All grunnleggende befalsutdanning i Sjøforsvaret er nå samlet under Befalskolen for Sjøforsvaret (BBS) i Madlaleiren i Stavanger. Den skal årlig utdanne opp til 200 befalselever.

– Vi får med oss dyktige medarbeidere fra Bergen. Sammen med dem som allerede er her vil vi fortsette å levere kvalitet i utdanningen vår, sier kommandørkaptein Heggelund.

Sjøforsvaret er nå godt i gang med omstillingen. Landorganisasjonen skal slankes for å kunne frigi stillinger til økt bemanning på marinefartøyene.

Omstillingen er et resultat av kravene som stilles til beredskap i den nye sikkerhetspolitiske situasjonen.

– Allerede fra 1. august 2016 skal vi kunne bemanne en fjerde fregatt og en femte korvett. Vi skal flytte ca. 70 stillinger fra landorganisasjonen over på våre fartøyer, fastslår generalinspektøren for Sjøforsvaret, kontreadmiral Lars Saunes.

VIKTIG BESLUTNING OM BEREDSKAP

Regjeringen har besluttet forprosjektering av nytt beredskapssenter. Grønmo og Taraldrud i Oslo er mulig lokalisering.

– Jeg er svært fornøyd med løsningen vi nå har kommet frem til. Det er en rimeligere og langt bedre løsning enn det prosjektet den forrige regjeringen hadde planlagt på Alnabru, sier justis- og beredskapsminister Anders Anundsen i en kommentar.

I den eksterne kvalitetssikringsrapporten (KS1) om politiets beredskap blir det anbefalt at egenskapene ved de foreslåtte tomtene Grønmo og Taraldrud må avklares nærmere før endelig lokalisering blir besluttet. Parallell utredning vil pågå inntil det er skaffet mer forutsigbarhet om påvirkning på lokalmiljø, grunnforhold og tomtekostnader. I tillegg til høyere kostnad dokumenterer konseptutvalgutredningen (KVU) og KSI-rapport også at et beredskapssenter på Alnabru vil gi dårligere treningsmuligheter på stedet, samt gi dårligere mulighet for fremtidig utbygging. Et beredskapssenter på Grønmo eller Taraldrud vil bli rimeligere og dessuten gi bedre muligheter for samtrening med politiets øvrige beredskapsressurser.

Anslått byggekostnad for et beredskapssenter på Alnabru er omlag 840 millioner høyere enn et beredskapssenter på Grønmo eller Taraldrud.

Mannskaper fra HV12 i aksjon.

Foto: Forsvarets mediesenter

MANØVER OG SKYTING

Innsatsstyrke Rype var først ute med å teste ut HV-12s nye manøverfelt. Dermed er nå «ild og bevegelse» mulig for en stridsstyrke på 150 soldater i det som før var et skytefelt.

– Vi har lenge savnet et skyte- og øvingsfelt der vi kunne drive trening på å manøvrere et kompani i bevegelse ute i feltet kombinert med ildgivning, sier sjef for HV-12 Trøndelag heimevernsdistrikt, oberst Ebbe Deraas.

Giskås-feltet har fra starten av bestått av skytebaner med faste standplasser, men nå har ledelsen i HV-12, i samarbeid med Forsvarsbygg, utviklet feltet i tråd med nye behov og laget nye skyteinstruksjoner.

Feltet er nå delt inn i manøvre-

ringsbokser der troppen kan bevege seg innenfor og målboksen der «ilden» kan leveres. En slik kombinert trening på manøver og skyting har Heimevernet i Trøndelag ikke kunnet gjort på en fornuftig måte tidligere. Dermed er nå ildgivning og bevegelse mulig for en stridsstyrke på 150 soldater ad gangen. HV kan få trent på det som er et sentralt HV-oppgave; bekjempelse av mindre fiendtlige avdelinger.

– Det finnes slike skytefelt både på Rena og i Nord-Norge. Manøver-

feltet Giskås er derfor ikke enestående, men det er det eneste i sitt slag i Midt-Norge der Forsvaret har muligheten til å drive denne type trening, sier Deraas.

Under Øvelse Trøndelag gjennomførte innsatsstyrke Rype et oppdrag med skarp ammunisjon i Giskås manøverfelt, der flere tropper ble samkjørt inn mot det samme målet.

– Giskås gir oss nå en helt annen dimensjon for treningen vår, understreker oberst Ebbe Deraas.

I det digitale rom invaderes vi hver dag!

Roar Thon er Fagdirektør Sikkerhet i NSM, der han har vært ansatt siden 2003. Han har tjenesteerfaring både fra Forsvaret og Politiet. Thon er tildelt IAKTA-prisen for sitt arbeid med å formidle informasjon rundt enkeltmenneskets bruk av teknologi og hvordan dette påvirker sikkerheten.

I en verden med et gradvis økende konfliktnivå, kan vi nesten daglig følge medias dekning om økt militær aktivitet langs våre geografiske grenser. Vi er ikke det eneste landet som opplever slik aktivitet og som ser alvorlig på utviklingen. I den fysiske verden eksisterer fortsatt nasjonalgrenser, og de fleste nasjoner ser med alvor på andres forsøk på, eller krenkelse av de eksisterende grenser. Det er ikke bare en økt militær tilstedeværelse, men også etterretningsaktører som utviser en åpenlys interesse mot enkeltpersoner og offentlige og private virksomheter i Norge.

I motsetning til den fysiske verden er situasjonen noe annerledes i det digitale rom. Det er et økende konfliktnivå også her, men i det digitale rom blir vi som nasjon, bedrift, organisasjon og enkeltindivid invadert hver eneste dag! Vi snakker ikke om grensekrenkelser, men om invasjon langt ned i våre datasystemer og nettverk. Så er spørsmålet om vi definerer dette som alvorlige nasjonale invasjonforsøk, spionasje, kriminalitet eller bare guttestreker.

Alle er i utgangspunktet velkommen til å bevege seg «fritt» i det digitale rom, så lenge de «oppfører seg» og holder seg unna de rom som er stengt for uvedkommende. Dessverre viser historien og erfaringen at de mer lukkede digitale rom er under konstant angrep, uansett om de tilhører nasjonalstater, bedrifter eller privatpersoner.

I det digitale rom øker risikoen for å møte mennesker som ikke vil deg noe godt

Når vi bruker mobiltelefon, nettbrett og datamaskin er vi tilkoblet hele verden på godt og vondt. I den nærmeste fremtid kan vi bastant si det samme for alle som kjører bil, åpner kjøleskapet eller ser på TV. Tiden hvor det tidligere krevdes en fysisk tilstedeværelse for å begå ondsinnede handlinger er over. I dag kan noen like gjerne gjøre det fra en annen verdensdel foran en dataskjerm.

I det digitale rom er det en betydelig risiko for å møte på mennesker, organisasjoner og stater som ikke nødvendigvis vil oss noe godt. Dessverre ser det ut som vi som samfunn, virksomhet og enkeltindivid enda har et stykke å gå før vi forstår alvoret i hva dette egentlig betyr, og hva det kan medføre av konsekvenser.

Vår forventninger til teknologien er nærmest rørende naiv i forhold til hvor sårbar den kan være i møte med krefter som ikke vil oss noe godt. Like naive fremstår vi i vår reaksjon når teknologien svikter. Når noe svikter, eller enda verre – når noen sørger for at det svikter med vilje, vil vi kunne ha betydelige større utfordringer enn at vi ikke får ringt hjem.

DET KAN DESSVERRE BLI MYE VERRE

Forstår vi virkelig hvor sårbare vi er om teknologien svikter oss? Jeg påstår at vi inntil nå bare har opplevd konsekvenser som selvsagt ikke er ønskelige, men som vi greier å leve med. Jeg sier ikke dette for å bagatellisere dagens situasjon. Situasjonen er alvorlig ut fra mange perspektiver og det betyr heller ikke at vi ikke skal forsøke å forbedre dagens situasjon. Men jeg påstår at vi i dagens situasjon bare opplever mindre samfunnsmessige konsekvenser, i motsetning til hva som kan skje dersom noen virkelig vil skade oss med digitale virkemidler.

Tidligere sjef for Cyberforsvaret – generalmajor (p) Roar Sundseth skrev tidligere i år en kronikk om den digitale slagmark og stilte spørsmålet om noen kan vinne en cyberkrig. Han skrev blant annet:

«Et kyberangrep vil aldri være et mål i seg selv, men et kraftfullt virkemiddel til bruk for å oppnå en rekke målsettinger. Fra propaganda, desinformasjon til spionasje, fra tjenestenekt til ødeleggelse av kritisk infrastruktur»

Det at vi «invaderes» i det digitale rom betyr ikke at vi er i krig, men vi skal ikke være naive når det gjelder målsettingen med noe av det vi utsettes for.

Et kjennetegn ved militære organisasjoner, er produksjonen av militære planer. Planer basert på en rekke tenkelige og utenkelige scenarioer av offensiv og defensiv art for å nå ulike strategiske mål. For å lage slike planer er behovet for informasjon av essensiell betydning. Kunnskap om egne og motstanderens kapasiteter, og ikke minst sårbarheter for å nevne noe av kunnskaps- og informasjonsbehovet. Siden tidenes morgen har det pågått et spill om å holde sine egne sårbarheter og kapasiteter skjult, mens man forsøkte å avsløre motparters sårbarheter og kapasiteter. Det er ikke uten grunn til at etterretningsarbeid sees på som et av verdens eldste yrker.

Det kan virke som vi ikke er kommet lenger i Norge enn at vi fortsatt lar oss «sjokkere» over at det er mulig å begå uønskede handlinger i det digitale rom. Samtidig som vi blir overrasket over at det er mennesker, organisasjoner og stater som fortsettlig begår disse handlingene. Men vår reaksjon må ikke stoppe der! Vi må ikke stanse opp ved ubehaget ved at noen har «hacket» eller spionerer på oss. Vi må i mye større grad ta innover oss de langsiktige og alvorlige samfunnsmessige konsekvensene det kan ha, og respondere deretter.

TEMA:

KVINNER, FRED OG SIKKERHET

Er FNs sikkerhetsråds Resolusjon 1325 og tilleggsresolusjonene bare noe som angår land og konflikter langt borte? Svar: Nei!
Vil respekt for demokrati og menneskeverd der kunne fremme sikkerheten i vårt eget land? Svar: Ja!

VIKTIG FN-RESOLUSJON Fyller 15 år

– I år er det 15 år siden FNs sikkerhetsråd vedtok Resolusjon 1325 om Kvinner, fred og sikkerhet. Etter det har fire tilleggsresolusjoner om samme tema blitt vedtatt.

Resolusjon 1325 garanterer beskyttelse for kvinner og jenter, og sikrer dem en rolle i fredsforhandlinger og gjenoppbyggingsarbeid etter en væpnet konflikt. Den gang den ble vedtatt representerte den noe nytt, for Sikkerhetsrådet hadde inntil da fokusert mest på å stanse kriger og konflikter.

Med vedtaket av Resolusjon 1325 anerkjente Sikkerhetsrådet de konsekvenser væpnede konflikter har for kvinner og jenter. Samtidig understreket den betydningen av å stanse dette dersom en vil at freden skal vare. I etterkant av Resolusjon 1325 er det kommet fire tilleggsresolusjoner om samme tema.

SEKSUALISERT VOLD

I juni 2008 vedtok FNs sikkerhetsråd enstemmig resolusjon 1820, som likestiller seksualisert vold med andre våpen som anvendes i væpnede konflikter. Resolusjon 1820 må ses i sammenheng med Resolusjon 1325, og faktisk som en forsterkning av denne. Resolusjonen er en ytterligere skjerpelse av internasjonale prinsipper der voldtekt i krig blir anerkjent som en krigsforbrytelse og forbrytelse mot menneskeheten.

SPESIELLE ENHETER

Deretter fulgte en ny resolusjon, Resolusjon 1888, som bygger videre på Resolusjon 1820, der det etableres spesielle enheter som arbeider direkte mot seksualisert vold som våpen i krig. Særlig ble FNs medlemsland oppfordret til å ta de riktige grepene for å gjennomføre implementering av resolusjonen.

Det ble utnevnt en spesialrepresentant for Generalsekretæren som

skulle styrke og koordinere FNs arbeid og innsats for bekjempelse av seksualisert vold i konflikt og post-konfliktsituasjoner. Videre ble det dannet en ekspert-krisegruppe i FN som skulle støtte og hjelpe nasjonale regjeringer med sitt arbeid med å forebygge seksualisert vold og straffe overgripere. Et annet punkt er opprettelsen av menneskerettighetsenheter med rådgivere, spesialisert innenfor kjønn og kvinners beskyttelse i fredsbevarende operasjoner. Resolusjonen omfatter også spørsmål med tilknytning til erstatning for dem som blir utsatt for seksuelle overgrep og mer systematisk overvåking og rapportering av konfliktrelatert vold. Endelig ønsker FN å motta en årlig rapport fra sine medlemsland om gjennomføringen av Resolusjon 1820.

KONSEKVENSER NÅR KVINNER EKSKLUDERES

Den fjerde Sikkerhetsrådsresolusjonen om kvinner, fred og sikkerhet ble vedtatt 5. oktober 2009. Denne resolusjonen følger opp Resolusjon 1325 når det gjelder å ivareta kvinners interesser og deltagelse i fredsbyggende prosesser og fredsbevarende arbeid. Det fokuseres på hvilke konsekvenser det har når kvinner blir ekskludert og viktigheten med å øke antall kvinner i denne type arbeid. Noen av hovedpunktene i Resolusjon 1889 er Sikkerhetsrådets oppfordring til Generalsekretæren om å fatte flere politiske beslutninger som kunne styrke kvinners deltagelse på alle nivåer der beslutninger fattes, gjennom å få flere kvinner inn i lederstillinger, støtte kvinneorganisasjoner og bekjempe holdninger i samfunnet som diskriminerer kvin-

ner. Sikkerhetsrådet ber også FNs medlemsland om å «sikre kjønnsfokus på alle nivåer der fredsbyggende og – bevarende arbeid skjer, for å fremme kvinners innflytelse».

MANGLENDE FREMGANG

FNs sikkerhetsråds bekymring for den manglende fremgang når det gjelder å motarbeide seksualisert vold under væpnet konflikt, spesielt mot kvinner og barn, var årsaken til at det ble vedtatt nok en resolusjon. Resolusjon 1960 ble vedtatt 16. desember 2010. Der fremheves det at

Foto: Forsvarets mediesenter

Viktige symboler ute i felten.

det er nødvendig å få slutt på straffefrihet for overgripere under krig og konflikt, og at det er statens ansvar å sørge for at respekt for internasjonal humanitær rett og menneskerettigheter overholdes. FNs Generalsekretær blir bedt om å overvåke og publisere informasjon om parter som er ansvarlige for voldtekt og andre former for seksuell vold samt å samarbeide med stater for å straffefølge de personer som er beskyldt for slike handlinger. Medlemslandene oppfordres til å øke andelen kvinner som blir sendt ut på oppdrag fra politiet og militæret til internasjonale fredsbevarende operasjoner, da deres tilstedeværelse kan bidra til at kvinner i lokalsamfunnene i økt grad rapporterer om seksualisert vold. I resolusjonen er det også understreket at «nulltoleranse» for seksuelle overgrep begått av FN-personell selvsagt også er et faktum.

DE NYESTE RESOLUSJONENE

I sikkerhetsresolusjon 2122 fra 2013 understreker Sikkerhetsrådet behovet for en helhetlig tilnærming til varig fred og anerkjenner behovet for å gjøre noe med de grunnleggende årsakene til konflikt. Videre foreslår resolusjon 2122 konkrete metoder, eksempelvis bruk av eksperter og finansiering av kvinneorganisasjoner for å bøte på manglende deltagelse fra kvinner. Resolusjonen knytter også sammen nedrustning og kjønnsbasert vold i referanser til den internasjonale avtalen om våpenhandel (Arms Trade Treaty, ATT). ATT begrenser og kontrollerer handel med og tilgang til våpen, noe som er en viktig faktor for å forebygge konflikt og kjønnsbasert vold. I resolusjon 2122 (2013) er målet å få styrket gjennomføringen av allerede eksisterende forpliktelser for bekjempelse av seksualisert vold i konflikter. Resolusjonen understreker viktigheten av kvinners deltagelse for å forebygge konfliktrelatert seksualisert vold.

– PROSESSEN TAR TID!

Torunn L. Tryggestad er seniorforsker og director ved Institutt for fredsforskning Oslo (PRIO). Hun har fulgt utviklingen av FNs Sikkerhetsråds Resolusjon 1325 «Kvinner, fred og sikkerhet» nært siden starten for 15 år siden. – Argumenteringen om hvorfor 1325 er relevant er et tilbakelagt stadium. Nå er det direkte på løsningene, men ting må modnes over tid, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

Seniorforsker Torunn L. Tryggestad

– Stadig flere innser at den globale sikkerhet faktisk er avhengig av at kvinner trekkes aktivt med i politiske beslutningsprosesser på alle nivåer, både nasjonalt og internasjonalt. Det har skjedd mye rundt dette etter at Resolusjon 1325 så dagens lys i 2000, understreker seniorforsker Torunn L. Tryggestad.

Historien rundt tilblivelsen av FNs Sikkerhetsråds Resolusjon 1325 går tilbake til etableringen av FNs kvinnekonvensjon i 1946. 2.verdenskrig hadde avdekket hvor utsatt kvinner var for vold og overgrep. I USA var Ellinor Roosevelt spesielt opptatt av å finne en internasjonal forankring av regler som kunne beskytte kvinner og barn, regler som alle land skulle følge. Det ble ført en intens lobbyvirksomhet opp mot FN-systemet. Frem til 1990-tallet kom kvinners sosiale og økonomiske rettigheter sterkt i fokus, men i FN var virksomheten rettet inn mot sikkerhetspolitikk og den kalde krigen. Da Berlinmuren falt i 1989 ble det raskt en mer genuin interesse for men-

neskerettighetene. Så kom flere konflikter; borgerkriger og overgrepene mot sivilbefolkningen både på Balkan og i Rwanda. Oppmerksomheten ble rettet mot seksualisert vold som et ledd i å skape frykt og fornedrelse, og flytting av folk fra bestemte geografiske områder.

BANEBRYTENDE VEDTAK

– Det var på Beijing-konferansen i 1995 at en drøftet en handlingsplan med punkter rundt spørsmålet om hvordan vold mot kvinner kunne bekjempes. Våren 2000 møttes de sentrale kvinner i New York og Beijing og så at lite hadde skjedd. Det ble igangsatt en kampanje mot Sikkerhetsrådet for å få forankret et eget resolusjonsvedtak. Dette, sammen med de overgrep som fant sted i krigene på Balkan og i Rwanda, der kvinner ble voldtatt som en del av krigsstrategien, utløste det banebrytende vedtaket i oktober samme år. FNs Sikkerhetsråds «Resolusjon 1325 om Kvinner, fred og sikkerhet» var et faktum. For første gang diskuterte Sikkerhetsrådet kvinners rettigheter opp mot arbeidet for internasjonal fred og sikkerhet. Internasjonale kriser og kriger hadde gjort det mer og mer klart at kvinner måtte trekkes aktivt med i de politiske prosesser, ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt. Jeg vil si at resolusjonen kom som en nødvendighet snarere enn et håndslag til kvinnesak på tvers av landegrensene, sier Torunn L. Tryggestad.

God kontakt med kvinner i lokalbefolkningen er viktig.

Foto: Forsvarets mediesenter

HAR MØTT UTFORDRINGER

De som har fulgt implementeringen av 1325 vil nok hevde at utviklingen har gått sakte.

– Mye av forklaringen har nok ligget i selve FN-systemet, i hvert fall de første årene. Husk at det var få kvinnelige beslutningstakere på høyt nivå der. Dessuten forholdt det seg slik at de enheter innen FN-systemet som tradisjonelt arbeidet med kvinners rettigheter i liten eller ingen grad forholdt seg til de enheter som arbeidet med sikkerhetspolitikk. Når to så vidt ulike kulturer skulle samkjøres måtte det nødvendigvis ta tid. Men gradvis har flere og flere land utarbeidet handlingsplaner for implementering av Resolusjon 1325 og etterhvert også for de etterfølgende resolusjoner, forteller seniorforsker Tryggestad.

ORGANISERER FOR FRED

– Erfaringen fra konfliktfylte områder viser tydelige forskjeller på hva kvinner og menn prioriterer. Det er i første rekke kvinner som organiserer på tvers av religiøse og etniske ulikheter. De ønsker å skape bedre vilkår for sine barn der utdanning og helse er grunnleggende faktorer. Menn er

på sin side mer opptatt av å bygge veier og store byggverk som symboliserer makt. Det ville ikke bare vært diskriminerende, men direkte uklokt å utelukke kvinner fra de politiske beslutningsprosesser, sier Torunn L. Tryggestad og peker på de internasjonale operasjoner i Afghanistan.

– Verdien av å ha kvinner med i militær tjeneste har vært åpenbar. Ikke bare har de vært rollemodeller for den lokale befolkning, men også hatt avgjørende innflytelse på bygging av tillit mellom lokalbefolkningen og de militære styrker, understreker Tryggestad.

DRAMATISK ENDRING

– Det er ikke lenger nødvendig å stille spørsmål rundt hvorvidt Resolusjon 1325 og de følgende resolusjoner er relevante. Nå må de gå direkte på løsninger. Menn i posisjon må være bevisste på å implementere kvinner inn. Det dreier seg om fornuft. Om vi går inn og ser hvordan en

konkret krise rammer kvinner og menn forskjellig er det åpenbart at 1325 og de øvrige resolusjoner er grunnleggende viktige og nødvendige. Fortsatt er det slik at vi etter en fredsavtale vil se at kvinner og barn utgjør flertallet av dem som lider. Likevel er det menn som kommer i

«Alle FNs medlemsland har et ansvar for at de respektive handlingsplaner virkelig blir iverksatt»

fokus. Alle FNs medlemsland har et ansvar for at respektive handlingsplaner virkelig blir iverksatt. Alt tyder imidlertid på at utviklingen går i riktig retning. Her hjemme har Regjeringen nylig lansert en ny handlingsplan for perioden 2015–2018 med mer spissede strategiske prioriteringer, ikke minst når det gjelder økt fokus på kvinners deltakelse i fredsprosesser. Under lanseringen så vi også at statsråder fra fire ulike departementer, foruten statsministeren, var til stede. Det understreker at saken nå virkelig satses på. Det gjør meg optimistisk for fremtiden, sier seniorforsker Torunn L. Tryggestad i PRIO.

– VI KAN HVIS VI VIL!

Implementeringen av 1325 har ikke vært særlig høyt prioritert i Forsvaret. Det mangler ansvarliggjøring. Major Lena Kvarving kommer nå med en doktoravhandling med tittelen «Gender Perspectives in Military Operations – an Uphill Battle». – Norge har et stort uforløst potensiale, men er langt fra «best i klassen» internasjonalt. Noe i kulturen må endres, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

rent militærfaglige forhold, ville reaksjonene ikke latt vente på seg. Jeg mener bestemt at alle ledere i Forsvaret fra forsvarssjefen og nedover anser 1325 som viktig, men derfra til å implementere resolusjonen i praksis er det likevel et godt stykke. Spørsmålet er om det ikke er høyt nok prioritert eller at det mangler kunnskaper om hvordan selve implementeringen skal gjennomføres, sier Lena Kvarving.

Hun mener at effekten av 1325 ikke kan måles slik Forsvaret kan ved eksempelvis anskaffelse av nye kampfly.

– Nei vi kan ikke snakke om effekt i forhold til noe når det gjelder å verne kvinner og barn mot overgrep i kriser og krig. Norge har forpliktet seg internasjonalt gjennom medlemskapet i FN til å følge de resolusjoner som til enhver tid vedtas av Sikkerhetsrådet. Ett av disse er å implementere 1325 og de øvrige resolusjonene som følger i kjølvannet. Da oppdraget ble gitt Forsvaret for femten år siden ble det fra forsvarsledelsens side gitt ordre nedover i systemet; implementer 1325. Nettopp fordi dette var noe nytt, men umåte viktig, ble det etablert rådgivere, Gender Advisors, slik at de operativt ansvarlige skulle kunne få den veiledning de måtte trenge. Dette har ikke fungert etter hensikten. En del av Forsvarets oppdrag er utvilsomt meget krevende. Avgjørelser skal tas, mannskaper skal ut i skarpe oppdrag, stressfaktoren er høy, kravene til militærfaglig kompetanse er til å ta og føle på. Det er dette Forsvaret er gode på, det er dette de har øvd på, det er dette det

materielle utstyret er myntet på. Er det rimelig å etterlyse 1325 i slike situasjoner, vil noen spørre. Ja, fordi implementeringen automatisk skal være en del av oppdraget. Det skal være klargjort gjennom en analyse, en genderspesifikk analyse av operasjonsområdet, hvem som operer der, hvor og når. Så må mandatet og selve målet for operasjonen vurderes og veies mot spørsmålet om hvilket mål en skal ha for 1325 i den respektive operasjon. En slik analyse må gjøres hver gang. I langt de fleste oppdrag Forsvaret håndterer, vil 1325 ikke ha noen innvirkning, men i internasjonale operasjoner er det av særdeles stor betydning, påpeker Lena Kvarving.

KULTUREN I SØKELYSET

– Min erfaring etter mange års befatning med 1325 er at resolusjonen ikke er blitt møtt med den nødvendige respekt og ydmykhet. Kulturen i forsvarskretser baserer seg på de ferdigheter de ulike våpengrener øver på i henhold til samfunnsoppdraget. Fra å være et nærmest hundre prosent mannsdominert miljø, har kvinner gradvis opparbeidet seg posisjoner. Nå har vi kjønnsnøytral verneplikt. Begrepet «kvinner i Forsvaret» vil gradvis bli utvisket over tid. Gjennom mitt engasjement rundt 1325 har jeg møtt ulike typer reaksjoner. Temaet er fremdeles ukjent for mange. Kanskje kan det føles truende for noen at kvinner og barns sikkerhet skal implementeres. Jeg sitter med en følelse av at 1325 mangler status, at det å engasjere seg i det ikke egentlig har noen særlig verdi. At det ikke tas på alvor. Og

Hvorfor sliter Forsvaret med implementeringen? Har det noe med den interne kulturen å gjøre? Er det et gap mellom det landets ledende politikere skaper av forventninger og det Forsvaret klarer å leve opp til? Mangler temaet status? Er Forsvaret blitt «kvinnetemalei»?

Dette er noen av de spørsmål Lena Kvarving setter søkelyset på i sin doktoravhandling. Det er en kjennsgjerning at det er stor avstand mellom det som sies i offentlige uttalelser og viljen til å implementere 1325 i de ulike oppdrag. At det eksempelvis opprettes Gender Advisors er vel og bra, men det i seg selv er kun et verktøy. En Gender Advisor skal brukes til å oppnå noe. For utenforstående kan det se ut som det stopper opp nettopp her.

MANGLER ANSVARLIGGJØRING

– De undersøkelser jeg har gjort har resultert i det faktum at Forsvaret ikke er ansvarliggjort for den mangelfulle oppfølging av implementeringsprosessen. Hadde det dreid seg om

Lena Kvarving har holdt mange foredrag. Bildet er fra Manila.

Foto: Privat

så lurer jeg på om Forsvaret er blitt «kvinnetemalei», at det rett og slett av mange menes at det snakkes og hensyntas for mye i relasjon til kvinner. Jeg tenker at vi med FNs Sikkerhetsråds Resolusjon 1325 står overfor et stort og verdensomspennende problem. Å verne kvinner og barn mot vold og overgrep er nettopp en oppgave det norske forsvaret, såvel som for de øvrige FN-lands forsvar. Dessverre er det slik at en i FN-kretser ikke er særlig imponert av Norges innsats for å implementere 1325. Eksempelvis er Ghana et land som ligger langt foran vårt eget, forteller major Kvarving.

Hun påpeker at for å omforme kulturen i Forsvaret, trengs en tilnærming der en skaper forståelse.

STORT POTENSIALE

– Norge har et stort potensiale, men feiler likevel. Forsvaret må velge å se implementeringen som ethvert annet oppdrag. Vi har lenge hatt en handlingsplan som ikke er gjennomført. Hva skal vi da med en ny handlingsplan? Det er mye snakk, fagre løfter og fine talemåter. Ledere sier noe offentlig, men noe helt annet i lukkede rom. Jeg får flere forespørsler internasjonalt om å holde fore-

drag, men svært få her hjemme, forteller Kvarving.

ANSVARET SOM OFFISER

Hun fremholder Australia som en foregangsnaasjon.

– Ja, det er grunn til å nevne David Morrissons tale til det australske forvaret for kort tid siden. Der gjorde han det klart at de som unnlot å ta ansvaret for å sørge for implementeringen ikke har noe i Forsvaret å gjøre. De må søke seg en annen jobb, sa Morrisson. Klar tale. Å unnlate å følge ordre, anså han som ordrenekt

og avskjedigelse med umiddelbar virkning som konsekvens. Jeg ser på meg selv og mitt ansvar som offiser. Denne saken er større enn meg, enn oss i Forsvaret. Forsvarets ledere må se seg selv i speilet og erkjenne at de har sviktet denne saken, for deretter å ansvarliggjøre operative ledere som ikke følger ordre. Mine undersøkelser resulterer i fakta som ikke udelt er hyggelig lesing. Men jeg er ikke ute etter noen. Jeg vil bare at vi skal bli bedre. Da må vi se virkeligheten i øynene og handle deretter, sier en engasjert Lena Kvarving.

NY HANDLINGSPLAN SKAL STYRKE INNSATSEN

REGJERINGENS PRIORITERINGER

Norge vil arbeide for å nå hovedmålet, som omfatter flere prioriterte områder, ved å bidra til at:

- fredsprosesser og fredsforhandlinger der Norge er engasjert involverer både kvinner og menn og at fredsavtaler omfatter både kvinners og menns rettigheter, behov og prioriteringer.
- internasjonale operasjoner tar hensyn til kvinners og menns sikkerhet, rettigheter og behov i alle deler av operasjonen.
- fredsbygging, der Norge er engasjert, øker kvinners økonomiske og politiske handlingsrom og innflytelse.
- Norges innsats i humanitære kriser ivaretar kvinners og menns rettigheter, behov og prioriteringer.

- Erkjennelsen må synke dypere inn

Utenriksdepartementet (UD) har koordineringsansvaret for den nasjonale implementering av FN Sikkerhetsråds resolusjon 1325 med etterfølgende resolusjoner. Marita Sørheim-Rensvik er koordinator i FN-seksjonen. – Viktig med inspirasjon og engasjement hos alle som arbeider for kvinner, fred og sikkerhet, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

Marita Sørheim-Rensvik

Det er fem fagdepartementer som har ulike roller rundt 1325 og de etterfølgende resolusjoner; Forsvarsdepartementet (FD), Justis- og beredskapsdepartementet (JD), Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) og UD.

– UDs rolle er å holde kontakt med de andre departementene, møte enkeltpersoner og grupper, oppdatere hva som skjer i FN og andre organer og utarbeide felles handlingsprogram og samordne synspunkter. Så pågår det en løpende kontakt med det sivile samfunn, bistandsorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner, forteller Marita Sørheim-Rensvik.

OGSÅ INTERNT

Koordineringsansvaret gjelder selv sagt også internt i UD. FN-seksjonen har tett kontakt med sikkerhetspolitisk avdeling. På samme måte følger FN-seksjonen opp humanitærseksjonen.

– Det betyr mye å holde oppe inspirasjon og engasjement internt i vårt eget miljø. Alle som har befattning med FN-resolusjonene skal være positive ambassadører og kunne videreføre resolusjonenes budskap med innlevelse og entusiasme, understreker Marita Sørheim-Rensvik.

KAMP FOR PRIORITERING

– Ser en nærmere på de ulike FN-resolusjonene er det ikke vanskelig

å ta inn over seg at innholdet, samlet sett, rett og slett er logisk, i hvert fall sett med vestlige øyne. Likevel dreier dette seg om komplekse problemstillinger i mange land i Midt-Østen og Afrika. Kultur, religion og menneskerettigheter er nøkkelord. Og ikke minst det rent politiske. Å slippe til kvinner i fremskutte posisjoner er fremdeles en fremmedtanke i land der det er menn som tradisjonelt har hatt all makt.

– Men Resolusjon 1325 dreier seg ikke om likestilling, men om noe langt mer. Jeg tenker det er helt nødvendig at representanter fra land der kvinner diskrimineres sitter ved forhandlingsbordet når slike resolusjoner drøftes og vedtas, understreker Sørheim-Rensvik.

Hun peker på den kamp som må utkjempes for at de gode forsetter blir prioritert og ikke det motsatte.

– UDs oppgave er å informere og formidle, men implementeringen ute i felten er tillagt andre. Våre militære styrker, våre spesialutsendinger og Kirkens Nødhjelp bringer med seg våre innspill. Så må de kjempe for at det blir ærlige samtaler med dem som skal påse at implementeringen materialiserer seg. Erkjennelsen om resolusjonenes betydning må synke dypere inn. En må se på implementeringen som en naturlig del av oppdraget, hvilket det jo egentlig er og skal være, sier koordinator Marita Sørheim-Rensvik.

INKLUDERING AV KVINNER

Utenriksdepartementet inkluderer begge kjønn i sine egne delegasjoner til fredsforhandlinger.

– I prosessen der Norge er involvert er de ulike parter alltid blitt oppfordret til å inkludere kvinner i sine delegasjoner, men det er ikke alltid at oppfordringen blir etterfulgt. Norge

har bidratt med flere kvinnelige medlemmer, økt kompetanse og styrket kunnskapen om likestillingsspørsmål i fredsprosessen. Dette er blant annet resultat av Norges støtte til FNs politiske avdeling, PRIO og finske CMIIs «Gender and Inducive Mediation»-kurs, forteller Sørheim-Rensvik.

Hun forteller videre at det avholdes faste møter mellom de samarbeidende departementene.

– For å sikre en god resultatstyring og rapportering av resultater skal det rapporteres mot et felles resultatsrammeverk. Det vil gi en bedre oversikt over i hvilken grad resultatene nås, både enkeltvis og helhetlig. Det skal utarbeides en veileder som skal tjene som mellomledd mellom handlingsplanen og arbeidet på landnivå eller i en multilateral sammenheng. Kompetanseutvikling vil også innebære at ansatte i forvaltningen får opplæring i hvordan de kan bidra til kvinners deltakelse og integrering av kjønnspektivet i deres arbeid. Dette innebærer bl.a. kurs gjennom Utenriksdepartementets kompetansesenter og direkte opplæring på ute-stasjoner, opplyser UDs koordinator.

SPISSKOMPETANSE

– Flere sivile organisasjoner har spisskompetanse som det er viktig at departementene gjør nytte av. FOKUS, som er koordinator for nettverket Forum Norge 1325, tilrettelegger den ferdige kontakt mellom departementer og sivile organisasjoner. Forum Norge 1325 vil utarbeide oversikt over ressurspersoner fra sivil sektor som har god temakunnskap. Hensikten er at departementene lettere kan trekke disse med i gjennomføringen av handlingsplanen, sier koordinator Marita Sørheim-Rensvik i UD.

AKTIV FOREDRAGSVIRKSOMHET I BERGEN

KFBs fylkeskontakt i Hordaland, Bjarnhild Hodneland, ble invitert av Hordaland fylkeskommune til å holde foredrag om KFBs engasjement for samfunnssikkerhet og beredskap 8. oktober. Hun stilte opp og benyttet anledningen til å dele ut KFBs informasjonsmateriell.

Så var det duket for LO Stat Hordaland og Sogn og Fjordane, som arrangerte «Vardekonferanse 2015» 19. og 20. oktober. Også her holdt Bjarnhild Hodneland et foredrag. Konferansen satte søkelyset på sikkerhet og beredskap i Hordaland ved naturutløste hendelser og ellers andre farer som lokalsamfunnet kunne komme til å stå overfor. Også her benyttet Bjarnhild Hodneland anledningen til å formidle KFBs informasjonsmateriell til konferansedeltakerne.

HJELP – HVA SKAL JEG GJØRE?

Det var tittelen på et åpent kveldsmøte KFB Aust-Agder arrangerte 27. oktober. Stedet var biblioteket i Grimstad.

«Hva kan skje? Hva kan hver enkelt av oss gjøre? Hva gjøres i vår region og i vår kommune?» Det var disse spørsmålene som sto på dagsorden. KFBs fylkeskontakt i Aust-Agder, Gro Jareid, opplyser at arrangementet var kommet med i bibliotekets annonser i lokalavisen. Det var dessuten hengt ut oppslag en rekke steder.

Beredskapssjef Dag Auby Hagen orienterte om de tiltak kommunen hadde igangsatt av forebyggende karakter og den beredskap en kunne trekke på om en uønsket hendelse skulle inntreffe. Gro Jareid snakket selv om KFBs arbeid for å spre kunnskap om krisehåndtering. Både før og etter arrangementet ble det delt ut informasjonsmateriell fra KFB.

Foto: Hanne Garder

To av konferansedeltakerne, Bodil Bakken og Åsne Søreid Fjeld.

VELLYKKET FYLKESFORUM

KFB arrangerte kontaktkonferanse for sine fylkeskontakter 25. – 26. oktober på Hotel Opera i Oslo. Til stede var 20 representanter fra 15 fylker.

Etter at styreleder Anne-Lise Johnsen hadde ønsket velkommen ble det holdt ett minutt stillhet til minne om Fylkeskontakt i Østfold, Inger Rognehaug, som hadde gått bort kort tid i forveien.

Daglig leder i KFB, Hanne Garder, ga en oversikt over hvilke spørsmål KFB er mest opptatt av i dagens beredskapssituasjon, hvilke tiltak KFB hadde satt ut i livet, fremtidige tiltak og økonomisk status. Deretter ble fylkesnivåets oppgaver gjennomgått og drøftet. Målsettingen om at alle fylker skulle gjennomføre et arrangement hvert halvår står ved lag og det var en optimistisk forventning om å nå dette.

Redaktør Jan Erik Thoresen tok deretter for seg tidsskriftet Trygge Samfunn og hvordan fylkeskontakterne best kunne utnytte artikler fra bladet på det regionale og lokale plan i forbindelse med ulike begivenheter og egne arrangementer, eventuelt andre hendelser det kunne være hensiktsmessig å kommentere. Han ga en rekke eksempler på hvordan dette kunne gjøres. I etterkant av hans innlegg var det gruppearbeid der det ble drøftet bruk av media, enkeltpersoner som kunne kontaktes og på hvilken måte dette best kunne gjøres. Under diskusjonen kom det frem at det var noe ulik praksis rundt om i lokale media og at den beste løsningen var at hvert enkelt fylke tilpasset seg til det. Det var et bredt engasjement under dette punktet.

Den etterfølgende dag var i sin helhet viet utdyping av ulike temaer i KFBs handlingsplan, en presisering av Totalforsvaret, UNSCR 1325 og egenberedskap. Hanne Garder la spesielt vekt på handlingsplanens hovedtema for 2016, som er «Beredskap i kommunene». Hun gjennomgikk DSBs kommuneundersøkelse for 2015. Deretter var det gruppearbeid, der det ble drøftet temaer og scenarioer som skred, flom og strømrbrudd og hvilke potensielle samarbeidspartnere en hadde til rådighet i de respektive fylker. Under presentasjonen av gruppearbeidet ble det en nyttig meningsutveksling.

Avslutningsvis ble det presisert at fylkeskontakterne kunne få ulike former for assistanse fra KFBs sekretariat og at en gjerne stilte seg til disposisjon.

Foto: Privat

Orlogskaptein Iris Oddhild Fivelstad har vært i Marinen siden 1997 og angrer ikke på at hun valgte Sjøforsvaret.

– Godt arbeidsmiljø og spennende utfordringer åpner ytterligere muligheter både i inn- og utland, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

– STOLT OVER Å KUNNE JOBBE I FORSVARET

Iris Oddhild Fivelstad begynte sin yrkesaktive karriere som resepsjonist i Norwegian Cruise Line. Det ga mersmak for en arbeidshverdag i det maritime miljø.

– Jeg søkte Befalsskolen Operativ Marinelinje i Horten og ble opptatt der i 1997. Når valget falt på Sjøforsvaret var det fordi jeg gjerne ville ha en sertifikatgivende maritim utdanning. Og så fristet det selvsagt at

gå. Jeg begynte isteden på Sjøkrigsskolen i Bergen. Trivselsfaktoren var høy og det ble klart at jeg hadde funnet noe som var det rette for meg, forteller Fivelstad.

BLANT DE FØRSTE

– Etter endt utdanning seilte jeg 2 år på Ula kl. uvb og deretter 2 år på Oslo kl. fregatt. Deretter gikk ferden tilbake til Bergen og mer utdanning,

Det var en spesiell følelse å få lov til å være med og overta et nybygd fartøy fra verftet og seile det som første besetning, sier Iris Fivelstad entusiastisk.

Så fulgte 2 år ved Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH) i Bodø.

– Der fikk jeg være med på planleggingsprossene i Forsvaret og jobbe tett sammen med kolleger fra Hæren og Luftvåpenet. Så var jeg så heldig å få anledning til å gå på stab-skole i utlandet, nærmere bestemt Baltic Defence College i Estland. Der ble jeg godt kjent med kolleger fra en rekke NATO-land, forteller Fivelstad.

«Det var en spesiell følelse å få lov til å være med og overta et nybygd fartøy fra verftet og seile det som første besetning.»

jeg kunne få lønn i studietiden og slippe å slite med studielån i ettertid. Min plan var egentlig å gå tilbake til cruisefarten etter avsluttet befalsskole. Men slik skulle det ikke

etterfulgt av 5 år på Nansen kl. fregatt. Jeg fikk da gleden av å være med blant de første som tok de nye fregattene i bruk, og ble første Operasjonsoffiser på KMN Helge Ingstad.

TIL SJØS IGJEN

Etter 3 år på land bar det igjen tilbake til sjøtjenesten.

– Jeg har nå vært NK i litt over ett år og trives godt med det. I mitt el-

Foto: Forsvarets mediesenter

levte år på sjøen kan jeg se tilbake på en svært varierende tjeneste. Dette med variasjon er noe av det jeg setter stor pris på. Jeg har deltatt på verdens største marineøvelse, RIMPAC, på Hawaii. Jeg har øvet både i USA med store Carriergruppen, i Stillehavet og Atlanterhavet. Med fregatt har jeg vært i Middelhavet og Østersjøen, patruljert på Norskekysten og besøkt Svalbard. Og så føler jeg meg stolt over å kunne jobbe om bord på KNM Roald Amundsen som har Norges mest avanserte kampsystem. Vi er tross alt den eneste kampenheten i Forsvaret som operer sensorer og leverer våpen i alle dimensjoner; luft, overflate og under vann. Fartøyet mitt er for tiden under oppøving og det skal, rett over jul, på fem ukers krevende trening og eksamen hos den britiske marinen ved Flag Officer Sea Training (FOST) i

Devonport i England. Det er utfordrende og givende å planlegge treningen sammen med de andre avdelingslederne ombord for deretter å se hele besetningen og alle våre kapasiteter jobbe sammen som et velfungerende team, sier orlogskaptein Fivelstad.

VARIASJON, SPENNING OG MULIGHETER

Hun roser Forsvaret som arbeidsplass og peker på alle de muligheter som ligger foran dem som ønsker å gjøre karriere.

– For meg har, som sagt, variasjon vært av stor betydning. En kan jobbe i en operativ avdeling, eller som instruktør ved en utdanningsinstitusjon eller i en stab med planlegging og saksbehandling. Når en er kommet så langt som meg er det i tillegg mange stillinger i utlandet, i NATO

KNM Roald Amundsen i norske farvann.

eller FN-sammenheng, som instruktør ved en skole i et annet NATO-land eller kanskje til og med en attachèstilling ved en ambassade å velge i.

Jeg vil trekke frem det gode arbeidsmiljøet og det sosiale ved å være en del av besetningen på et fartøy. Derfor kan jeg anbefale alle unge, både jenter og gutter å velge sjøtjeneste på et marinefartøy. Vi fikk jo den første kvinnelige ubåtsjefen allerede i 1995. Det hender jeg får spørsmål om hvordan det er å være jente om bord. Jeg kan vel da kun svare for meg selv og si at jeg trives aldeles utmerk, sier orlogskaptein Iris Fivelstad.

DEBATTMØTER OVER HELE LANDET

Norges Forsvarsforening har virkelig tatt tak i Forsvarssjefens fagmilitære råd. I løpet av november arrangerer foreningen informasjonsmøter på en rekke sentrale steder i landet. I tilknytning til dette vil kjente forsvarsanalytikere som Sverre Disen, Jacob Børresen og Nils Holme bidra med meninger og synspunkter rundt Forsvarets fremtid. De steder som er valgt er Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim, Bodø og Tromsø foruten Oslo, der forsvarssjefen selv stiller.

– Vi ønsker å påvirke lokale politikere for at de skal forstå alvor. I dag har vi en forsvarsstruktur som ikke er bærekraftig i forhold til de utfordringer som er rundt oss. Landet er i en situasjon der forsvarsbudsjettet enten må økes eller strukturen reduseres. Skulle det siste bli et faktum vil Norge ikke lenger ha den forsvarsevne landet må ha i dagens og morgendagens utenrikspolitiske klima. Det som foregår nå er særdeles viktig. Derfor må de som skal fatte endelige vedtak i Stortinget ha så gode kunnskaper som mulig, sier generalsekretær Christian Bugge Hjort.

KVINNERS INNSATS UNDER 2. VERDENSKRIG

Norges Lotteforbunds (NLF) årlige konferanse «Lottekonferansen 2015» ble arrangert på Litteraturhuset i Oslo 18. september. Temaet var «Kvinnens innsats under 2. verdenskrig».

Forbundsleder Line Raustein kunne ønske deltakerne velkommen til en konferanse der det ble holdt foredrag om begge sidene av kvinnenes krigsinnsats; både de som var hjemme og Frontsøstrene. Med andre ord det vi kan være stolte av og det som mange helst vil glemme.

Historiker og forfatter Eldrid Mageli tok for seg historien om Røde Kors, etterfulgt av journalist og forfatter Egil Ulateig. Tittelen på hans foredrag var «Fordømte engler. Røde Kors eller hakekors?»

Lektor i historie, Eirik G. Bay foredro om «Historien om frontsøstrene. De norske frontsøstrenes historie i et nytt lys». Etter ham fulgte historiker og forfatter Mari Jonassen opp med «Alt hva mødrene har kjempet. Kvinner i motstand 1940–1945». Orlogskaptein Lars A. Rognan fortalte avslutningsvis om «Kvinnens innsats i Finnmarks motstandskamp».

Konklusjon: Et vellykket arrangement med et utfordrende tema.

Historiker Mari Jonassen.

Foto: Norges Lotteforbund

FOLK OG FORSVAR LANSERER DIGITALT LEKSICON

I en årrekke har Folk og Forsvar utgitt ett sikkerpolitisk leksikon der en bl.a. har samlet enkle definisjoner av dagens begreper, innhold i internasjonale avtaler og bakgrunn for ulike aktuelle konflikter. Nå er leksikonet digitalisert og gjort søkbart på nett. Her kan en søke på enkeltord eller gå inn i temaer og ulike kategorier og utforske videre. Adressen er www.folkogforsvar.no/leksikon eller nettsiden, www.folkogforsvar.no, der en kan klikke seg videre til digitalutgaven.

Den papirbaserte versjon av leksikonet vil fortsatt bli utgitt. De som måtte ønske et eksemplar, kan bestille det i Folk og Forsvars sekretariat. Leksikonet er gratis.

GA STATEN 20 MILLIONER

På Sivilforsvarsforbundets hjemmeside står det å lese at sivilforsvarsmannskapene betaler for å gjøre en innsats for samfunnet. I 2014 ga tjenestepliktige i Sivilforsvaret over 20 millioner kroner til norsk beredskap. I løpet av året var Sivilforsvaret i innsats 67 180 arbeidstimer til en kostnad på litt over 12 millioner kroner. I dette beløpet var drivstoff til både maskiner og utstyr inkludert. Innsatsen ble utført av 5.814 tjenestepliktige. Tjeneste er en plikt som Staten har pålagt noen få utvalgte. Sivilforsvarsforbundet peker på at de tjenestepliktige kvinner og menn måtte forlate sin arbeidsplass, gi avkall på familieliv og inntekt for å være med i Statens forsterkningsressurs.

«Det blir meningsløst når Staten henter ut et tilfeldig utvalg av kvinner og menn, pålegger dem å legge jobb og lønn bak seg for så støtte det norske samfunn med en innsats som sparer samfunnet for millioner av kroner, og så forlange at de skal gjøre det med et økonomisk tap. Skulle de velge å nekte, er resultatet ofte bøter på 30–40.000 kroner. Som om ikke det er nok, er den etaten de skal tjenestegjøre i så dårlig utrustet at det ofte forventes at mannskapene må bruke sine egne kjøretøy i tjenesten», skriver forbundsleder Trond Åsheim på Sivilforsvarsforbundets hjemmeside.

I dag er godtgjørelsen 167 kroner i dagpenger med tillegg under visse betingelser. Det arbeides nå med en ny ordning for godtgjørelse.

KFB er et samarbeids- og interesse-organ for organisasjoner som er opptatt av samfunnsikkerhet og beredskap med utgangspunkt i Totalforsvarskonseptet:

NEGOTIA

NETTVERK FOR
KVINNELIG BEFAL (NvKB)

NORGES KVINNE- OG
FAMILIEFORBUND (K&F)

NORGES LOTTEFORBUND (NLF)

PERSONELLFORBUNDET (Pefo)

NORGES FORSVARSFORENING (NFF)

FOLK OG FORSVAR

NORGES SIVILFORSVARSFORBUND

STYRET

LEDER

Anne-Lise Johnsen

styreleder@kfb.no

NESTLEDER

Geirhild Snildal Engen

gsengen@hotmail.com

MEDLEMMER

Grete Nordbæk (K&F)

greno10@online.no

Line Wigdal Raustein (NLF)

forbundsleder@lottene.no

Synnøve Lohne-Knudsen (NEGOTIA)

slk@negotia.no

Anita M. Ellingsen (NvKB)

anitamelchior@hotmail.com

Inger Løwen (Pefo)

inger.lowen@pefo.no

SEKRETARIATET

DAGLIG LEDER

Hanne Guro Garder

hanne.garder@kfb.no

SEKRETARIATSMEDARBEIDER

Hilde Andrea Johansson

hilde.johansson@kfb.no

REDAKTØR

Jan Erik Thoresen

redaksjon@kfb.no

FYLKESKONTAKTER

AUST-AGDER

Gro Jareid
976 34 035
ghj.eid@gmail.com

HORDALAND

Bjarnhild Hodneland
928 93 155
bhodneland@gmail.com

OSLO OG AKERSHUS

Marita H. Pettersen
901 86 949
maritahp@gmail.com

TELEMARK

Åsne Fjeld
971 18 822
aasnesfjeld@gmail.com

VESTFOLD

Solfrid Bergan
975 34 676
godt.salg@start.no

BUSKERUD

Kari Harm
917 28 547
kaharm@online.no

MØRE OG ROMSDAL

Anne-Lise Johnsen
412 48 664
anlijohnsen@gmail.com

SOGN OG FJORDANE

Nina C. R. Solvi
926 67 111
ncathri@online.no

TROMS

Emmy Iversen
977 62 598
emmyiversen@yahoo.no

ØSTFOLD

Sølvi Skram Vedø
901 61 399
solvi.skram.vedo@gmail.com

HEDMARK

Grete Nordbæk
970 61 098
greno10@online.no

OPPLAND

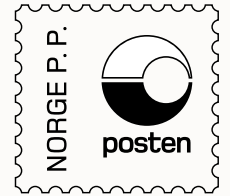
Wenche Rolstad
402 44 896
wwenche@gmail.com

SØR-TRØNDELAG

Liv Aasen Mjelde
905 38 051
l-aamjel@online.no

VEST-AGDER

Vera Ringdal Folkvord
915 81 675
verafolkvord@hotmail.com

HEKTISK FOR SIVILFORSVARET

Sivilforsvarets innsatser 1. halvår utgjorde rundt 70 prosent av antallet på tilsvarende tid i 2014. Storm, flom og skred var hovedårsaker.

Begynnelsen av inneværende år var preget av storm og uvær flere steder i landet. De fleste anmodninger om assistanse kom fra politiet og brannvesenet, men det ble også gitt bistand til andre offentlige organer.

Sivilforsvaret i Hordaland bisto med aggregat og annet utstyr i forbindelse med bortfall av strøm. I Nordland bisto Sivilforsvaret politiet med trafikkregulering i Bodø sentrum i forbindelse med kraftig uvær. Sivilforsvaret i Hordaland bisto Voss kommune med snørydding på tak for å unngå at bygningsmassen ved et sykehjem kollapset. I Aust-Agder og Troms ble Sivilforsvaret anmodet om hjelp i forbindelse med store snøfall og ras.

SKOGBRANNER OG SØK

Sivilforsvaret bisto med mannskap og materiell i slokningsarbeidet ved skog- og lyngbranner i Telemark, Aust-Agder og i Hordaland.

Videre bisto Sivilforsvaret ved flere krevende søk. De størst leteaksjonene omfattet flere enn 500 innsatstimer i fylkene Hordaland, Rogaland, Nord-Trøndelag og Midtre-Hålogaland.

Også Mattilsynet har fått bistand i forbindelse med en stor dyretragedie i Nord-Trøndelag.

Innsatsstatistikken for 1. halvår viste at Sivilforsvarets forsterkningsressurser brukes i et bredt spekter av hendelser. Innsatsene utgjorde rundt 70 pro-

Foto: Pixabay

sent av antallet på tilsvarende tid i 2014 og ressursbruken målt i timer ca.40 prosent. I 2013 var antallet innsatser tilsvarende 2014, mens antall timer var lavere enn i år.

Samlet sett har det vært en jevn økning i bistandsanmodningene. Sivilforsvaret har de senere år hatt som mål å bidra til økt samvirke mellom de ulike beredskapsaktørene, noe som kan være en årsak til økningen i antall bistandsanmodninger.

Slik kan det se ut etter stormens herjinger.

Hvordan skape et trygt og robust samfunn?

Klikk deg inn på

www.kfb.no

KFB
Kvinnens Frivillige Beredskap